

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

A1 TÜRKÇE DERSİ UZUN TEZİ

“Aşkın Şarkısı”

Öğrencinin Adı: Zeynep

Öğrencinin Soyadı: Mutlu

Rehber Öğretmen: Zühal Baloğlu

Diploma Numarası: D1129067

Sözcük Sayısı: 3.014

Araştırma Konusu: İnci Aral'ın “Şarkını Söylediğin Zaman” adlı toplumsal yapının ve aşk olgusunun bireyler üzerindeki etkisinin ayrıntılı bir biçimde incelenmesi

ÖZ (ABSTRACT)

A1 dersi kapsamında hazırlanan bu bitirme tezinde, İnci Aral'ın “Şarkını Söylediğin Zaman” adlı yapıtındaki toplumsal yapı ve aşk olgusunun detaylı bir şekilde incelenmesi konu edilmiştir. Yazılan tezde yapıttaki toplumsal yapı ve toplumsal yapının aşk olgusu üzerindeki etkileri araştırılıp incelenmiştir. Cihan, Deniz ve Ayşe adlı karakterlerin aşkı yaşamalarında toplumsal yapının etkileri karakterler üzerinden incelenmiştir. Tezin girişinde yapıtın arka planındaki uzam ve yapıta etkileri incelenmiştir. Gelişme bölümünde karakterler, aşk olgusu ve toplumsal yapının etkileri 2 alt başlıkta incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise yazarın aşk olgusuna bakışı ve yapıtta toplumsal yapı üzerinden aşk olgusunu nasıl incelediği de özetlenmiştir.

(Sözcük sayısı: 94)

İçindekiler

1. Giriş.....	3
2. Gelişme.....	6
2.1 Aşk Olgusu ve Karakterler.....	6
2.1.1 Deniz	6
2.1.2 Cihan	7
2.1.3 Ayşe.....	8
2.2.1 Toplumsal Yapının Bireyler Üzerindeki Etkileri	9
2.2.2 Toplumsal Yapının Aşk Olgusu Üzerindeki Etkileri	11
3. Sonuç.....	13
4. Kaynakça.....	14

1. Giriş

Bireyin hayatından yıllarca özlemler, olaylar, insanlar eksilebilir; fakat eksilmeyen tek ihtiyaç duyulan duygu aşktır. Kimi zaman, dürtü, kimi zaman tutku, kimi zaman da arzu adına bürünür aşk. Bol miktarda cinsellik, biraz da bağıllık koyunca içine o zaman tamamlanır. Bireyin vazgeçilmezi aşk, hangi ortamda, hangi toplumsal yapının içinde büyüse de bir şekilde tutunur ve o çatı altında da barınır; çünkü aşkın meyve vermesi için her zaman güneş gerekmez, o gölgede de yeşerebilir. İnci Aral'ın "Şarkını Söylediğin Zaman" adlı romanı da aşk olgusunu toplumsal yapının etkileri üzerinden aktarmaktadır. Olay akışı boyunca hiyerarşiye de değinilerek, bu ortamda aşk olgusunun yansımaları anlatılmaktadır. Bu doğrultuda ahlak değişken bir olgu olarak yansıtılmaktadır. Ahlak anlayışları karakterlerin buldukları, ortama ve çevresel faktörlere göre değişim göstermektedir. Bu doğrultuda tarihsel gerçeklik, dönemin koşulları ve toplumsal yapıyı harmanlayarak, aşk olgusunu ele alınmıştır.

İnci Aral yapıt boyunca arka planında değişmeye çalışan bir ülke ve dönemin toplumsal yapısının bir özeti niteliği taşıyan hayatları anlatmaktadır. Yapıtta, ülkenin bir arayış içerisinde olan gençleri üzerinden anılara ve aşka yer verilmiştir. İnci Aral'ın son yapıtı "Şarkını Söylediğin Zaman" da, 12 Eylül öncesinin karanlık günlerinde başlayan ve sonrasındaki acılı dönemde devam eden yarım kalmış bir aşkı aynı zamanda o aşkın günümüzdeki yansımalarını anlattığı da belirtilebilir.

12 Eylül ün getirdiği toplumsal yaşantının aşk olgusuna, insan ilişkilerine, kısacası bir bireyin hayatında önemli yer kaplayan ve sahip olduğu amacın, isteklerinin bir kısmının yönünü belirleyen kavramlara etkisinin büyük olduğu söylenebilir. Bireyin karakterinin ve geleceğinin şekillenmesinde etkin rol alan aşk olgusunun toplumsal yapı ile beraber değişim gösterip farklı koşullarda farklı biçimlerde yaşanabileceği görülebilir.

İnci Aral'ın yapıtında dünyayı, insanları, insana ait her türlü duyguyu, aşkı, evlilikleri, ilişkileri okura yansıttığı söylenebilir. Aral'ın yapıtındaki dikkat çeken noktanın, konusu, "insan" ı yapıta aktarış biçimi olduğu belirtilebilir. Bu nedenle, İnci Aral'ın yapıttaki kahramanlarının gerçekçi ve insana yakın olduğu söylenebilir.

İnci Aral'ın "Şarkını Söylediğin Zaman" adlı yapıtında yarım kalmış, daha doğrusu dönemin zorlu koşullarında yaşanmamış bir aşk anlatılmaktadır. İnci Aral, 1980 öncesinin karanlık,

karmaşık günlerinde başlayan bir aşkı, yıllar sonra o aşkın kahramanlarının yazdığı günlükler aracılığı ile okura aktarmaktadır. Aral'ın Cihan'ın Siyah Defter'i ve Deniz'in Kırmızı Defter'i üzerinden odak figürlerin anıları aracılığıyla dönemin koşullarında yaşananları okuyucuya aktardığı düşünülebilir. Bu bağlamda Cihan'ın anılarını yazdığı defterin siyah renkte olması, Cihan'ın umutsuz, körü körüne bağlanmış aşkına ve pasifliğine bir gönderme olarak da düşünülebilir. Deniz'in anı defterinin kırmızı olması ise, kırmızı bir ışık, olumsuz bir cevap niteliği taşımakla beraber, aşka olan arayışını, heyecanını ve hareketli olan karakterin de sembolize ettiği düşünülebilir.

Siyah Defter'de Deniz'e göre daha kırsal bir bölgede yetişmiş Cihan, Deniz'e olan karşılıksız ve umutsuz aşkı anlatılmaktadır. Deniz'in Cihan'a karşı hissettiği duygular tam olarak belirgin olmasa da Cihan Deniz'e olan umutsuz aşkından vazgeçememiş; ancak bu ısrarlı bekleyişinin sonucunu görememiş ve Deniz'e olan umutsuzca sürdürdüğü aşk yaşanmadan yarım kalmıştır.

“Çoktan bitmiş bir aşka veda ediyordu. Artık sevdiğinden emin olmadığı ve göremediğim bir kadına, çoğu tutsak arkadaşlarına, ailesine, ülkesine, sevdiği her şeye veda ediyor, yazdıkça açılıyor, yüreği arınıyordu.” (Aral, 69)

Öte yandan, Cihan'a göre daha isyankar bir karaktere sahip olan Deniz de ilk aşkını unutamaması sebebi ile Cihan'a olan duygularını hiçbir zaman tam olarak belli etmemiştir. *“İlk aşkın üzerinden zaman geçmez”* diyerek kendisine aşık olan Cihan'a bir aşk arzusuyla yaklaşmadığını fakat aşkın insanı hiç terk etmeyeceğini anlatmıştır. *“Geçip giden sevgilidir. Ama aşk peri masalı gibi zamanın içinde bir yerlerde durur ve hep seni bekler. Masalın iyi ya da kötü bitmesi önemli değildir. Masal masaldır.” (Aral, 103)*

Odak figürlerin karakter yapılarının yanı sıra çevrenin, özellikle 12 Eylül döneminin yarattığı kaos etkisinin, karakterlerin hayatlarının çok farklı noktalara sürüklenmesini, beklentilerinin ve planlarının hiç umulmadık bir şekilde sonuçlanmasını da doğurmaktadır. Bu etmenler karakterleri birbirlerinden koparmıştır. Yaşanan bu olağanüstü hal Deniz'in ise fikirlerini ve duygusal yönden hayata bakış açısını etkilemiştir. Edindiği bu bakış açısı ve hayata karşı duruşu, onu Cihan'dan uzaklaştırmış, başka insanlara ve zorlu bir hayata itmiştir.

Ayşe ise Deniz'den çok farklı olarak Cihan'a daha yakın bir profil oluşturmuştur. Ayşe ile Cihan aşkla her ne kadar farklı zaman dilimlerinde karşılaşılsalar da iki neslin de aşkları büyük

bir benzerlikle yarım kalmıştır. Bu da çevresel etmenlerin her zaman karakterleri etkilemediğini ve insanların yaşamlarını ne doğrultuda yönlendirmek istemeleriyle alakalı olduğunu göstermektedir.

İnci Aral'ın yapıtında, bir aşk hikâyesi aracılığı ile 12 Eylül öncesinin “kendi şarkılarını söylemek isteyen” insanların, onların yaşadığı zorlu hayatı Cihan ve Deniz'in anıları ve aşkları üzerinden akıcı ve yalın bir dille anlattığı belirtilebilir. Aynı şekilde, İnci Aral'ın dönemin farklı insanlar üzerindeki farklı etkilerini, aşka farklı bakışları aracılığı ile okura aktardığı söylenebilir.

2. Gelişme

2.1 Aşk Olgusu ve Karakterler

2.1.1 Deniz

Kırmızı Defter’de duygularını olanca açıklığı ve yalınlığı ile ortaya seren Deniz’in, yapıtta çarpıcı bir karakter rolünü üstlendiği söylenebilir. Çok tutkulu, ancak dönemin koşullarından dolayı istekleri ve beklentileri farklı yönde oluşan Deniz, devrimle ve gelecek hayatın hayali ile önceliklerini değiştirmiştir. Bundan dolayı bu amaç uğruna mücadelenin gerekliliğini savunmaktadır. Deniz, Cihan ile paylaşacağı, kendi karakterine aykırı, dinginliği reddetmiştir. Bu da Cihan ve Deniz’in aşklarını bir çıkmaza sokmuştur. Deniz’i zorlu bir hayata sürükleyen bu duygusal kargaşası, Cihan’ı da belirsizliğe sürüklemiştir. Deniz, Nazım Hikmet’in Piraye’ye yazdığı bir mektupta söylediği sözcüklerle hayat ve aşk hakkındaki duygularını şöyle dile getirir: *“Ben artık şarkı dinlemek değil, şarkı söylemek istiyorum. Kendi şarkımı.”* (Aral, 157) Bu alıntı, Deniz’in hareketli karakterinin Cihan’ın pasif karakteri ile nasıl zıt düştüğünü kanıtlar niteliktedir. Bununla birlikte, 12 Eylül Deniz’e hapisane, işkence, aşağılanmalar, yalnızlık ve kaybolan idealler getirir. Yaşadıkları onda hayatı boyunca kalıcı izler bırakacaktır. Cihan’ın dinginliği toplumda yaşanan olaylar sebebiyle daha güvenlidir. Ancak yine de toplumdaki çoğu birey gibi Cihan da 12 Eylül’den yara almış, Deniz’e zıt düşen karakterinin de bir getirisi olarak ve pasif kalışı nedeniyle aşkını yaşayamamıştır. Ve sona doğru, Deniz’in Kırmızı Defter’e hüznü bir içeriğe sahip olduğu söylenebilecek olan notlar düşmesi, karşılaştığı zorluklardan sonra, her ne kadar Deniz için aşılması zor bir süreç olsa da bu değişimin onda açtığı yaraları ve kaybedilenleri yansıtmaktadır. *“Sesimi kaybettim ve bir daha şarkı söyleyemeyeceğimi, aslında söylediğim hiçbir şarkının benim olmadığını anladım. Benim uykusuzluklarımın bir tarihi vardır.”* (Aral, 175) Böylece sesini kaybetmesi ve ona bir daha asla sahip olamacağını dile getirmesi, hiçbir zaman tam yaşayamadığı aşk duygusunu bir daha yaşamasının olumsuz olduğu anlamına gelmektedir. Belki de Cihan’ı yarım bırakmanın verdiği pişmanlıkla ve hep uykularında yaşanmamışlıklarının acısını yaşayacağından, geçmiş onu rahatsız etmekte ve hayatı boyunca yakasına yapışarak devamlı onu rahatsız etmektedir.

2.1.2 Cihan

Yapıtta aşkı temsil eden bir diğer kahraman ise Cihan'dır. Deniz'in baskın karakterine karşılık Cihan, okurun karşısına daha pasif bir tutum ile çıkmaktadır. Bu tavır, onu, Deniz'in her açıdan daha aktif olan sevgilisi Yüksel'e karşı mağlup etmiştir. Cihan'ın bu tutumu, içinde buldukları sosyal ve siyasal karışıklığa karşı yeteri kadar tepki göstermeyişinde ya da duygusal açıdan bakıldığında Deniz'e karşı olan duygularını net bir biçimde ifade etmekte zorlanışında da görülebilir.

Cihan'ın hayatına Deniz'den sonra başka kadınlar da girmiş; ancak Cihan aradığı kalıcı ilişkiyi onlarda bulamamıştır. *“İlk aşk, sonrakilerin aslı, imzası gibiydi.”* (Aral, 69) Cihan bir evlilik yaşamış; ancak bazı sorunlar yaşayarak sonunda eşinden ayrılmıştır. Deniz'in yarım bıraktığı duygularını karısı tamamlayamamıştır. Bitirdiği evliliğinden olan oğlu ile de bir iletişimi olmadığı yapıtta görülmektedir. Cihan'ın Deniz'den sonra sağlıklı ilişkiler kuramadığı, bunda toplumsal yapının insan ilişkilerine olan etkisinin rol oynamasının en büyük neden olduğu görülebilir.

Cihan'ın yurtdışına gidişi ve bu gidişinin ardından aradan zaman geçtikten sonra bir arkadaş toplantısında tanıştığı Ayşe, Cihan'a bir yandan tümüyle yabancı bir genç kadındır ama bir yandan da Cihan'a hissettirdiği duygular oldukça tanıdık gelmektedir. Cihan, geçmişin ve aşkın sorgulamalarını sürdürdükçe, bu genç kadının kendisine neden bu kadar tanıdık geldiğini keşfetmesi uzun sürmez.

“Zaman, içinde yaşadığımız bir akarsudur, bizi alıp ya ileriye doğru götürür ya da boğup öldürür, diye yazdı Ayşe, tezinin masanın üstüne dağılmış sayfalarından birinin yan boşluğuna.” (Aral, 9)

Deniz'i yok eden “zaman”, Ayşe'yi Cihan'a doğru, inanç ve umut ile aradıkları aşka götürmüştür. Cihan, yarım kalmış bu aşkı yıllar sonra, artık orta yaşlı bir adam haline geldiğinde, Ayşe sayesinde yeniden yaşamaya başlamıştır. Aşka giden bu yolda Cihan ve Ayşe'nin kendilerini, yaşadıkları veya yaşayamadıklarından sonra birbirileri ile ilişkiye hazır hissettikleri söylenebilir. Yapıtta karakterler üzerinden aşkın, tutkunun, hayatın, hayal kırıklıklarının ve yenilip pes etmenin anlatıldığı savunulmaktadır. Buradan yola çıkılarak da yapıtın odak figürlerinin kendi şarkılarını söylemeye çalıştığı anlaşılabilir.

Cihan, gençliğini, tutkusunu ve ideallerini artık geride bırakan orta yaşlı bir adamdır; fakat Ayşe ona, derinlerde bir yerlerde kalan umutlarını ve hayallerini hatırlatmış, Ayşe’de Deniz ile yaşayamadığı aşkı, aynı zamanda Deniz’in karakterinin bir yansımasını görmüştür.

Yapıttaki odak figürler, Cihan ve Deniz, itiraz ettiklerini değiştirmek için idealler oluşturur ya da oluşturulanlara inanmaktadır. Değişirme gücünü inançlarında ideallerinde bulmuşlardır. Çoğu zaman bu ideallerde toplumu değiştirmenin hayallerinin yanı sıra kendilerini arayışları da yer almaktadır.

2.1.3 Ayşe

Ayşe, 12 Eylül’ün yarattığı, siyasete karşı belirli bir tutum sergilemeyen bir kuşaktır. Ayşe’nin kendi evine sahip çıkma isteğinin ancak 30’lu yaşlarına denk gelmesi, ülkenin gençlerinin çoğunun belli bir yere ait hissetme çabası olduğunu kanıtlar niteliktedir. Ayşe’nin somut ya da soyut bir şekilde gerçekleştirdiği yer arayışının, 12 Eylül döneminin Ayşe üzerindeki etkisi olduğu savunulabilir. Ayşe, yıkıma doğup yıkımı yaşayan, ancak yıkımın sonrasını da gören bir kuşaktır. Yapıttaki bir başka karakter, Ayşe’nin Cihan’dan önceki sevgilisi, Soner de Ayşe’nin içinde bulunduğu yıkımın bir parçasıdır; ancak yazar, yapıtta bu büyük yıkımın doğurduğu olumlu sonuçlara da yer vermektedir. Örneğin, yapıtta Cihan’a aşkı ilk itiraf eden Ayşe’dir. Ayşe, Cihan’a olan duygularını, aşkı bir elektronik posta ile itiraf ettiğinde ilk adımı kendisi attığı için heyecanlıdır. Bu olay yıkımın Ayşe’nin içindeki duyarlılığı, aşk olgusunun Ayşe üzerindeki etkisini değiştiremediğini gösterir niteliktedir.

Ayşe’de görülen bu yer arayışının aynı zamanda Cihan’da da hissedildiği söylenebilir. 12 Eylül dönem kargaşasının hayatını zora sokmasından ve Deniz’in kendisinde bıraktığı yaşanmış ve yaşanmamış anılarından kaçan Cihan bir süreliğine yurtdışına yerleşmiş; ancak yer arayışı bununla da son bulmamıştır. Cihan’ın Ankara’ya dönüşü, İzmir’de siyah anı defterini kendi kendine tekrar okuyup eskiye dönüşü, işi sebebi ile bir süre İstanbul’da kalışı, kısacası sürekli yer değiştirmesi arayışını gösterir niteliktedir. Ayşe ile Cihan’ı, Ayşe’nin annesi il, Cihan’ın ise “aşkı” ile yaşayamadığı, yarım kalmış anıların dışında birbirilerine çeken bir diğer ortak nokta ise bu arayışlarıdır.

İnci Aral'ın yapıtında 12 Eylül döneminin devamı olarak yer verdiği apolitik kuşaktan olan Ayşe, bir önceki kuşaktan farklı olmasına rağmen Cihan ile bir uyum yakalayabilmiştir. Ayşe'nin, müzikle ilgili oluşunun, Cihan için onu toplumdaki diğer bireylerden farklı kıldığı düşünülebilir. Cihan'ın da Ayşe'ye karşı hislerinin somut olarak Ayşe'nin şarkı söylemesiyle başlaması, bu duygunun Cihan'a tanıdık geldiğini göstermesinin yanı sıra sanatın birey üzerinde yarattığı farkı da simgelediği söylenebilir. “*Sonra o genç kadın, Ayşe'ydi adı, şarkı söylemeye başladığında beklemediği biçimde ve derinden sarsıldı Cihan.*” (Aral, 17) İnci Aral'ın, yapıtın bu bölümünde 12 Eylül olayları ile yansıttığı toplum yapısındaki bozulmalara karşıt olarak duyarlı bir toplum anlayışına gönderme yaptığı söylenebilir.

2.2 Toplumsal Yapı

2.2.1 Toplumsal Yapının Bireyler Üzerindeki Etkileri

Yapıtta, özellikle Deniz'in karakterinde hem ilişki hem siyasal yaşantı bağlamında görülen itirazcı, isyankâr memnuniyetsizlik, bireylere devrim hayalleri kurdururken aynı zamanda değişimin zorluklarını da beraberinde getirmektedir. Bireysel mutluluğun yolunun toplumsal özgürlükten, eşitlikten geçtiğine inanan, idealist, bir yapıya sahip olan karakterlerin, bu idealizmleri, aşkları da dahil olmak üzere tüm hayatlarında hissedilebilir. Örneğin yapıtın iki idealist karakteri Yüksel ve Deniz hayallerini ilişkilerine de yansıtmış ve aradıklarını bulamamışlardır. Bu sebeplerden dolayı dönemin koşulları, Deniz ve Yüksel gibi karakterlerin aktif olarak verdiği mücadele ile gözler önüne serilmektedir.

Toplumsal yaşantının bireylere olan etkilerinin yapıtı evrensel kıldığı söylenebilir. Deniz, Cihan ve Ayşe, toplumsal yaşantının etkilerini uzun süre hisseden bütün karakterleri simgeler niteliktedir; ancak dönemin 12 Eylül olması ve olayların çoğunun o dönem Türkiye'sinde geçiyor olmasının yapıtı daha özel kılan unsurlardan olduğu söylenebilir.

Deniz'le Cihan'ın hikâyesi, aşk gibi, zamanların değiştiremediği evrensel bir duygunun bir döneme kurban edilişidir. Toplumdaki değişimin, Deniz ve Cihan gibi birçok gencin hayatlarının amacını, aşk, sevgi gibi insanın hayatında büyük yer kaplayan duyguları yaşayış biçimlerini etkilediği söylenebilir. İnsanları yaşama bağlayan bu duyguların ve isteklerin 12 Eylül darbesi sonucu rafa kaldırılması ve bireylerin önceliklerinin değişmesi, 12 Eylül

dönemin toplumsal yaşantıya etkilerinin bir sonucudur. Deniz ve dönemin hayatlarını şekillendirdiği birçok insan için devrim her şeyden önce gelen bir olgu konumundadır.

“Devrim ve hayat tüm insanlık için geçerli olan ve daima ileriye gösterecek yüce bir amaçtı. Bunun yanında tüm sıradan edimler önemsiz kalıyordu. Aşk bile tüketilmeden bitirilmesi, daha doğrusu mumyalanıp kaldırılması gereken bir duyguydu.” (Aral,145)

Cihan ise Deniz’e hissettiği aşkla devrimin hiçbir zaman içinde yer almamaktadır. O dönemde genç olmanın, insanlara yüklediği sorumluluk duygusuna karşı pasif bir duruşa sergileyen Cihan Deniz ile ilişkisinde de aynı pasifliği sergilemektedir. Bu durum Deniz’in Cihan’a sarf ettiği sözlerden de görülebilir.

“Benim için ait olmak, katkıda bulunmak ve paylaşmak çok önemli. Oysa sen ucu kırık bir kalem gibisin. Seninle yazamam diyordu. Ama işte sonrasında derin bir hayal kırıklığı ve pişmanlıklarıyla trajik sonuna yürüdü Deniz” (Aral,147)

İnci Aral’ın yapıtın ön kapağında *“Bu yapıtta yer alan siyasi olaylar gerçektir ve yapıt gerçeğine uygun olarak kurgulanmıştır. Kişiler ise hayal ürünüdür ve gerçek kişilerle ilgileri yoktur”* şeklinde bir not eklemesi; yapıtın, o dönemi yaşamış, kendi gerçekleriyle yüzleşen ve kendini Deniz ve Cihan gibi hisseden insanların bütününe yaşadıklarını yansıttığını söylediği anlamı çıkarılabilir. Kendini kırgın, yenilmiş ve aldatılmış hisseden Deniz ve Cihan aynı zamanda yaşayamadıklarını ve geride bıraktıklarını yazgıları olarak kabul etmişlerdir.

Toplumsal yaşantının izleri sadece Cihan, Deniz ve Ayşe’de değil Necla ve Burhan’da görülmektedir. Ayşe’nin tez hocası Necla ve Necla’nın kocası Burhan da 12 Eylül den izler taşıyan ve 2010 yılında Ayşe ve Cihan’ın hayatında yer alan karakterlerdir. Değişimin Necla ve Burhan tarafından nasıl yaşandığına da yapıtta yer verilmiştir. Toplumdaki genel anlayışın Deniz, Cihan ve Ayşe dışında dönemi farklı şekilde yaşayan iki farklı karakterin hayatlarının şekilleniş biçiminin okuyucuya farklı bir açıdan da bakma şansı verdiği düşünülebilir. Darbeden beri Burhan’ın hayatında birtakım değişiklikler olduğu görülmektedir. *“Yeni para düzeninin hoyrat pençesi ona da uzanmış, az çok bilinç ve boyut değişimine ulaşmıştı. Hızlı bir tempo içinde ilerliyordu.” (Aral, 15)* . Tıpkı toplum gibi, toplumdaki düzen ve anlayış gibi Burhan da değişmiş; ancak bu değişim Burhan’a sıradanlık getirmiştir. Necla’ nın 12 Eylül sonrası zaman geçtikçe görüşleri değişmeyen, “derinliğinden bir şey kaybetmeyen” bir karakter olduğu söylenebilir.

2.2.2 Toplumsal Yapının Aşk Olgusu Üzerindeki Etkileri

Farklı bireylerin, aşkları yaşayışları da fark göstermektedir. Bireylerin toplum yaşantılarında sergiledikleri tutum ve davranışlardaki farklılıklar aşka bakış açılarından da **hissedilebilir**. Toplumsal yapı her karakter üzerinde farklı bir etki gösterebileceği gibi toplumun şekillendirebileceği bir algı olan bireyin aşka bakışı da toplumdaki değişiklikler sonucu birtakım farklılıklar gösterebilir.

Umut, yapıtta dönemin zorlu koşullarına rağmen aşk ile birlikte yer alan bir kavramdır. Dönemin yaşanması güç şartlarında da yerini koruyan bu umudun, yapıtta da çarpıcı bir şekilde yansıdığı düşünülebilir. İnci Aral'ın “Şarkını Söylediğin Zaman” adlı yapıtında, umuda yer vererek dönemi anlattığı söylenebilir. Yazarın, aşkın içinde bulundurduğu isyan ile bireylerin topluma ve düzene karşı hissettikleri asi duruşu yapıtında okuyucuya aynı anda aktardığı söylenebilir. Bu aktarış ve “Şarkını Söylediğin Zaman” adlı yapıtta yer alan aşk teması, bireyin topluma isyanın bir getirisi olarak yaşanmaktadır. Cihan, siyasi olaylarda sergilediği pasif duruşunu aşkta da koruyor gibi gözükmemektedir; ancak ülkenin olaylarına içten içe kayıtsız kalamayışı gibi Deniz'e olan duyguları da aslında üzerinden zaman geçse de değişmeyecek kadar şiddetli ve kalıcıdır.

Ülkenin değişmekte olması ve Deniz'in hayatında yaşadığı değişiklikler (Yüksel'den boşanması, çocuk doğurması, hapisaneye düşmesi, ailesinin evine geri dönmesi...) Cihan'ın bu değişmez, durağan duygularına ters düşmektedir. Cihan bu durgunluğunu bitirmeye ve kendi değişimine yön vermeye Ayşe ile başlatmıştır.

Cihan ve Ayşe'nin karşılaştığı yıl 2010 yılında Türkiye'de birçok anlayışın değişmiş; ancak toplumsal yapıdaki birtakım bozuklukların sabit kaldığı söylenebilir. “*Kurum öteden beri sağ yapılanmaların kalesi olmuştur. Asıl sorun ise yeteneksiz hırsızların köşe başlarını kapıldığı ortamda iyi ve temiz kalmaktı*”(Aral,10)

Aşk olgusunun yapıtta karakterlerinin yaşamlarında önemli bir yer tutması, aşkın toplumdaki yerinin de bir göstergesi niteliğindedir. Dönemin toplumsal yapısının okuyucuya yansıtıldığı yapıtta aşk olgusunun da bireylere ve olaylara derinlik kazandırdığı görülebilir.

Toplumda yaşanan zorluklara ve değişime kayıtsız kalmayan bireyler aşka karşı da kayıtsız değildir. Yalın ve akıcı bir üslup ile dile getirilen ilişkiler üzerinden toplumsal yapı ve aşk olgusu incelenebilir.

Toplumsal yapının bireylerin kişiliklerine olan etkisi üzerinden aşk olgusuna yansımalarının yanı sıra toplumda oluşmuş birtakım değişmeyen düşünceler üzerinden de Deniz ve Cihan'ın aşkındaki rolünden de bahsedilebilir. Cihan'ın ve Deniz'in bu kadar farklı kişiliklere sahip olmalarının bir sebebi de büyüüp yetiştikleri yer ve ailelerin farklılığı olarak gösterilebilir.

“O Ankaralı iyi bir ailenin kızı bense taşralı, yontulmamış biriydim! Zekice şakalarına karşılık veremiyor, alttan alta gelişen duygularımı ona kaba ve uzak davranarak gizlemeye çalışıyordum.” (Aral, 75)

3. Sonuç

İnci Aral'ın yapıtı “Şarkını Söylediğin Zaman” ın toplumsal yapıdaki gerçekliklerin bireylerin hayatına olan etkilerini anlattığı düşünülebilir. Bireylerin, aşkları da dahil olmak üzere tüm hayatlarını toplumsal yapının etkisinde yaşadığı savunulabilir. Özellikle sürekli olarak olayların bir aşk olgusu içerisinde sunulması, yapıt boyunca buna ne denli önem verildiğinin bir göstergesidir. Deniz, Cihan ve Ayşe buna birer örnektir. Geçmişte yaşanan toplumsal olayların etkileri bir sonraki nesilde de görülmektedir. Yazar böylece, Ayşe ile birlikte bunu okuyucuya aktarmaktadır. Toplumun insanların hayatlarına etkisi kalıcı ve sürekli. Toplumsal yaşamın ve olayların insanlara, dolayısıyla insanların hayatlarına işlemliliği anlatılmıştır. Bireylerin hayatlarına bu denli işlemiş olmasının yansımaları, birey için özel olan, hayatının içinde olan ve kişilikleriyle bağlantılı olan aşk kavramı ve aşk üzerinden yaşadıkları olarak ortaya çıkmıştır. Bu olayların etkisi sadece bununla sınırlı kalmamış, aynı zamanda onlardan sonrakilerin yaşamlarında da görülmüştür. Böylece yapıt boyunca işlenen temanın, sadece dönemin karakterlerine yönelik olmadığı ve o dönemde yaşamış toplumdaki bütün bireylerin tümünü kapsadığı görülmektedir.

İnci Aral'ın “Şarkını Söylediğin Zaman” adlı yapıtında, birey - birey ve birey - toplum çatışmaları üzerinden toplumsal yapıya değinildiği ve aşk olgusu ile bireylerin hayatlarına ve toplum duyarlılığına göndermeler yapıldığı söylenebilir. Bu göndermeler aracılığı ile yapıtta aşk olgusu başka bir açıdan ele alınmış, bireylerin toplumdaki davranışlarıyla aşk olgusu iç içe geçirilmiş bir biçimde işlenerek, yapıtın olay örgüsü üzerinden okuyucuya sunulmuştur.

Aşk olgusu toplumsal yapıdan etkilenebileceği gibi insanla ilgili her şeyin içinde yer aldığından karakterlerin yapısına da yansiyarak etkisini göstermiştir; çünkü aşk bireyin hayatının birebir içinde olan ve bu bağlamda karakteri ile ilintili bir kavramdır. Bireyin olmazsa olmazı olarak nitelendirilebilecek olan aşk, her durumda kendini gösterebilir ve aynı zamanda bireyden bireye de değişiklik gösterebilir. Yani koşullar ne olursa olsun, hayat bireyin karşısına neyi çıkarırsa çıkarsın, birey aşka aşkla sarılmaktan vazgeçmez, çoğu zaman kaçmaz. İstense de istenmese de aşk her durumda insanın hayatının içine girebilir ve onun çevresini sınırsız bir şekilde sarabilir. Bu kişinin ve koşulların elinde olmadan, toplumsay yapıdan bağımsız bir şekilde kendiliğinden gelişir ve her şartta, her ortamda ortaya çıkabilir.

Yapıtta birey-birey ve birey-toplum çatışmaları üzerinden toplumsal yapıdaki sorunlar ve bu sorunların insan ilişkilerine etkileri, aşk olgusu üzerinden okuyucuya aktarılmıştır. Birey-

birey ve birey-toplum çatışmaları aşk olgusunun yanında bireylerin tüm yaşantılarını da etkilemekte, çatışmalardan etkilenen aşk olgusu bireyin çevreyle olan tüm ilişkileri şekillendirerek onlara yön vermektedir

Sonuç olarak yapıtta, çatışmalara sık sık yer veren İnci Aral, toplumsal yapıyı, o dönemin karanlık yansımasını odak figürler olan Cihan ve Deniz'in ve yarım kalan aşkları üzerinden okuyucuya aktarmıştır.

4. Kaynakça

Aral, İnci. Şarkını Söylediğin Zaman. 2.basım. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, Nisan 2011